

OPEN OPROEP 4005

de volledige studieopdracht voor de verbouwing van een dokterswoning naar een woning voor 8 personen met een verstandelijke beperking, en de bouw van een woonvoorziening voor 20 volwassenen met een verstandelijke beperking te Zaffelare.

4 december 2020

PROLOOG

Met dit wedstrijdontwerp willen we onze ambities uitzetten in krijtlijnen. Krijtlijnen die een kader bieden aan een nieuwe zorgontwikkeling te Zaffelare.

Wat volgt is een proloog over hoe zorg er zou kunnen uitzien. Zorg gaat hand in hand met architectuur. Zorg beschermt. Architectuur vormt een intieme en veilige plek voor de bewoner in 't huis, zijn thuis. Het doel van het huis is de individuele noden en verschillen van de bewoner tegemoet te komen. De belangrijkste plek om zich geborgen te voelen is de eigen kamer. Zij ervaren en ontdekken de kamer, het huis en het domein van binnen uit.

Huiselijkheid en empathie zijn de uitgangspunten voor het ontwerpen van een vertrouwde vorm. De vertrouwde vormtaal gaat hand in hand met inclusie. Het huis wordt vrij vertaald als een royaal opgezet woonhuis in een natuurlijke omgeving, een landhuis. De architectuur van het huis zorgt voor de vermaatschappelijking van de zorg.

Wat volgt tracht een antwoord te geven over zorg op deze plek, in deze woningen, in de verschillende kamers met en voor de bewoners.

Haskell's house Edward Hopper, 1924

Het Sigarenkistje Patrick Van Caekenbergh

1. UITGANGSPUNTEN

ZAFFELARE is een kleine gemeente ten noordoosten van Gent gevormd door een natuurlijke waterloop en een eertijds belangrijke verkeersweg. De betekenis van deze plaatsnaam zou een open plek in een hoogstammig bos betekenen. Zaffelare is doorheen de jaren geëvolueerd naar een woongemeente voor pendelaars.

Het is een van de deelgemeentes van Lochristi die op hoge snelheid verstedelijkt en daardoor zijn coherentie en uiteindelijk ook zijn identiteit lijkt te verliezen. Bij de nieuwe invulling dienen we daarom te filteren op de aanwezige kenmerken en hier bedachtzaam mee om te springen.

Het perceel laat zich vandaag gemakkelijk opsplitsen in twee delen: het bestaande woonhuis met tuin gelegen aan Oosteinde en achteraan het beboste deel als onderdeel van een grotere groenstructuur. In het midden van het perceel is de vijver gelegen die essentieel is voor de waterhuishouding van de ruimere omgeving.

Bij de inplanting van het nieuwe gebouw hebben we enerzijds geprobeerd om in te spelen op de groene omgeving door ‘tussen’ de bomen een plek te zoeken én anderzijds hebben we geprobeerd een sterke identiteit te geven aan het gebouw/plek.

LANDSCHAPPELIJKE VISIE

De impact op het bos door inplanting van een nieuwbouw is groot. We stellen als ontwerpteam echter alles in het werk om deze impact zo veel als mogelijk te beperken en waar mogelijk te compenseren. Een eerste element daarbij is het programma slim te stapelen: hoe compacter we bouwen, hoe kleiner de footprint en hoe groter het deel ongerepte bosgrond. Daardoor kunnen we minimum alle met uitzondering van één boom vrijwaren en het groene boskarakter van de site behouden. De waardering van de bestaande bomen is richtinggevend en bepalend geweest in de uitwerking. Tijdens de werf worden alle te behouden bomen zo goed mogelijk beschermd: daarbij is het essentieel om de wortelbeschadiging door het aandrukken van de bodem uit te sluiten.

Stapelen is essentieel maar ook het zoveel mogelijk vermijden van verstoringen van de bestaande bosgrond en bijhorend watersysteem is in deze context van levensbelang voor de bomen. Het bestaande evenwicht in het bos hangt immers nauw samen met de waterhuishouding. Wat we absoluut willen vermijden is dat de bodem door de nieuwe bebouwing sneller gaat uitdrogen en dat de bomen op termijn zouden afsterven. Het gebouw komt door gebruik van een zwevende betonplaat bijgevolg 43cm boven het maaiveld te liggen. Dit is een weloverwogen keuze met respect voor het waardevolle boslandschap (waar we later in de bundel op terug komen). Bijvoorbeeld: tijdens de bouw moeten we daardoor niet bemalen, overloop regenwaterputten in bos,...

Met respect voor het waardevolle patrimonium, blijft de vormgeving en structuur van de bestaande villa maximaal behouden.

INPLANTINGSPLAN - schaal 1/1000

Legende

	vlonderpad in hout		kruidlaag met o.a.: Aquilegia vulgaris Carex sylvestris Convallaria majalis Olethema luteum Hyacinthoides non-scripta Lamium maculatum		nieuwe meerstammige bomen met o.a.: Amelanchier lamarckii Hamamelis intermedia Carpinus betulus
	mineraalgebonden grindverharding		struiklaag met o.a.: Ligustrum vulgare Lonicera xylosteum Sambucus nigra Viburnum opulus		bestaande hoogstammige bomen
	flagstones in het gras met mortelvoeg		oeverbeplanting met o.a.: Acorus calamus Iris pseudocarus Mentha aquatica Typha angustifolia Valeriana officinalis		bestaande markante bomen
	losse flagstones, met groene voeg		Aromatische kruidenbodem met o.a.: Mentha peperita Origanum vulgare Rosmarinus officinalis Salvia officinalis Thymus vulgaris		nieuw aan te planten hoogstammige bomen, o.a.: Alnus glutinosa Tilia cordata Quercus robur
	parkeerplaatsen in grasbetondallen		bolgewassen met o.a.: Conus tomasianus Crocus speciosus Galanthus nivalis		nieuw aan te planten markante bomen: Quercus coccinea
	vlonderterras in hout met bankje en vatbevestiging		gemengde haag met o.a.: Acer campestre Crataegus monogyna Ligustrum vulgare		

ZORGZAME WONING

Een gebouw dat bestemd wordt voor mensen die een bijzondere beperking hebben moet in eerste instantie een gebouw zijn waar het goed is om te wonen met de juiste oppervlakte, compactheid, goed georiënteerd, energiezuinig en rolstoeltoegankelijk. Functioneel beogen we een efficiënt en bouwbaar gebouw, herkenbaar, betaalbaar, verhuurbaar en gestoeld op een heldere transparante basis. In de plannen streven we naar een maximum aan ruimtelijkheid en functionaliteit, tegenover een minimum aan moeilijk bruikbare ‘restruimte’ of ‘overtollige’ interne circulatieruimte. De toekomstige bewoners moeten kunnen rekenen op aangename en praktische ruimtes, die correct geproportioneerd zijn, in een logische relatie tot elkaar. We willen levendige gebouwen. Het richten van actieve woonfuncties naar zowel straat als achterliggende tuin/bos, vinden we cruciaal voor de belevingswaarde van het project. De nieuwbouw voorziet per bouwlaag lichte varianten in planindeling; met respect voor diversiteit, toch nog voldoende kansen voor een zekere repetitie (bv. vanuit het oogpunt betaalbaarheid).

Bijkomend werd onderzocht waar in het gebouw een eigen polyvalente ruimte op een goed zichtbare, toegankelijke en gastvrije plek, tussen het openbaar domein en het binnengebied of tuin kan voorzien worden. Het is een ontmoetingsplek voor de bewoners van het woonblok alsook indien mogelijk voor de buurt. De ruimte kan worden ingezet als werkatelier waar de bewoner zijn of haar fiets kan herstellen of planten kan verpotten, of als een ruimte voor een apero met de buurt. Mogelijks kunnen er gedeelde spullen zoals tuinstoelen, BBQ, boormachine, ladder... worden gestockeerd...

Zorg binnen architectuur is het leveren van een mooi huis, rekening houdend met de specifieke sociale noden. De ruimtelijkheid, het licht, het zicht op de groene omgeving en de vormgeving zorgen mede voor de tactiliteit van de woning. Dit is bijzonder belangrijk voor het prikkelen van de bewoners.

We willen in de eerste plaats streven naar een plek waar de bewoners zich thuis voelen. Het is een plek die ontmoeting en sociale interactie zou kunnen stimuleren. Een plek waar ‘empathie’ en ‘tactiliteit’ voorop staan.

Plekken voor ontmoetingen met de buurt (buitenwereld)

Gezien het specifiek woonprogramma willen we met ons voorstel sterk inzetten op sociale duurzaamheid, dat vertrekt van ‘sociale innovatie’. Dat betekent dat de fysieke leefomgeving ten dienste moet staan van de bewoners en de sociale interacties die daarbij gepaard gaan. Het voorzien van collectieve plekken kan als hefboom werken voor het kleine ontmoeten, sociale activiteiten en dus voor een sterkere sociaal-ruimtelijke verknoping. We dienen daarom in te zetten op de toe-eigeningsmogelijkheden van dit soort plekken in deze semi-publieke ruimte (o.a. de voortuin, de polyvalente ruimte aan straat in de nieuwbouw,...).

Plekken voor ontmoetingen in het huis (binnenwereld)

In het ontwerp zijn we zo op zoek gegaan naar handvaten in de vorm van gradaties ‘collectiviteit’: van privaat (de kamer), naar semi-privaat (de nis bij de kamer) naar gemeenschappelijk per woonentiteit (leefruimte, keuken, inpandig terras), naar collectief voor het gebouw (wellness, dakterras, tuin en polyvalente ruimte). Zo denken we nodige elementen aan te reiken zodat lokale toe-eigening door de bewoners zelf en op schaal van het project mogelijk wordt gemaakt. Het project is hierin voorwaardenscheppend en niet inhoud bepalend. Om ervoor te zorgen dat deze ruimtes kunnen worden toegeëigend door de bewoners in en rond het gebouw, hanteren we een minimale invulling, want co-productie ‘het samen maken van deze ruimte’ is cruciaal wil met ‘eigenaarschap’ van deze woongebouwen bereiken. Deze voorwaardenscheppende rol van de ruimte geeft de mensen de kans om hun sociaal-ruimtelijke toekomst zelf mee vorm te geven.

2. DE ERVARINGSRUIMTE

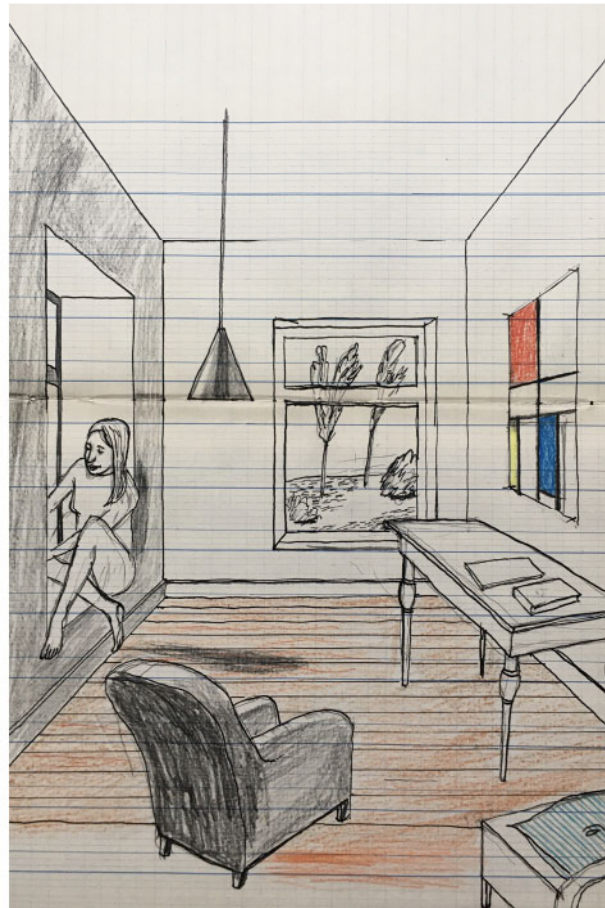
VAN DER LAAN - CELLA HOF DOMEIN

Een belangrijke referentie en uitgangspunt is het hoofdstuk binnen-buiten uit het boek 'De Architectonische Ruimte' van Dom Hans van der Laan. Hij beschrijft er één van de belangrijkste principes voor zijn architectuur, namelijk de drievoudige geleding van de ervaringsruimte van de mens: cella, hof en domein.

Die ervaringsruimte is een samengestelde ruimte, een superpositie van steeds groter worden de ruimtes: een handelsruimte (cella), een loopruimte (hof) en een gezichtsveld (domein).

"Omdat deze ervaringsruimte verschillende zones telt, kent ook de communicatie van plaats verschillende graden van intimiteit. Samen een intieme ruimte van handelen delen en zich samen binnen eenzelfde gezichtsveld bevinden zijn zeer verschillende manieren van samenzijn. Een gezichtsveld kunnen wij met velen delen, een intieme ruimte van handelen slechts met weinigen." – Dom Hans van der Laan

In het project hebben wij deze drievoudige geleding van het absolute binnen naar het absolute buiten meegenomen als ambitie om de juiste relaties te leggen tussen de individuele kamers (cella of handelsruimte), de tussenruimtes, loopruimtes en dagbestedingslokalen (hof of loopruimte) en het domein als gezichtsveld.

CELLA

De cella is de individuele kamer. Het is de kleinste en dus meest intieme ruimte van de bewoner en wordt door weinig anderen gedeeld. Huiselijkheid, maar ook vrijheid, genot, herinneringen vormen binnen deze 'cella' een veilige en comfortabele uitvalsbasis voor de bewoner.

HOF

Het hof is de verwijding van de private atmosfeer en brengt de bewoner in een semi-publieke ruimte. Het is de noodzakelijke loopruimte, maar ook de collectieve ruimte voor ontmoeting. De graad van intimiteit vervaagt en de bedrijvigheid en amicaliteit van de dagbesteding en vrije tijd bieden hier een gezond tegengewicht voor de rustige en intieme sfeer van de eigen 'cella'.

HET DOMEIN

Het domein: het bos, de tuin, de vijver en dan die andere villa, dat andere huis. Het domein is het gezichtsveld, het kijken naar wie op het andere terras zit, of de buur die voorbijwandelt terwijl er in de hobbyruimte geknutseld wordt.

3. BINNEN- EN BUITENWERELD

BINNENWERELD

Voor de inwendige structuur van het gebouw wordt gestreefd naar een sequentie van kamers die de mogelijkheid moet bieden voor ontmoetingen, als waren het allemaal (huis)kamers. Er zijn dan ook veel diverse soorten relaties tussen de inwendige ruimtes, echter nooit worden ze compliceerd. Ze omarmen het dagdagelijkse gebruik met het grootste gemak. Zo wordt de nodige flexibiliteit behouden. Waar nodig worden doorzichten gemaakt. Ze verwijzen niet enkel naar de bouwgeschiedenis maar gaan perfect hand in hand met het idee van een betonnen structuur als rigide systeem met wanden die mee evolueren met de wensen van de gebruikers in de tijd. Zo wordt de gebouwen wendbaarheid verleend en blijven de oorspronkelijke intenties intact.

De achtergevel vormt samen met de voorgevel een ruimte met een bepaald spanningsveld waarbinnen bewoners, personeel en gasten vrij kunnen bewegen. De organisatie van dit spanningsveld gebeurt door betekenisvolle tracés zonder een vooropgesteld parcours. De verscheidene ingangen maken het mogelijk vanuit elk punt lijnen te trekken naar een willekeurig ander punt.

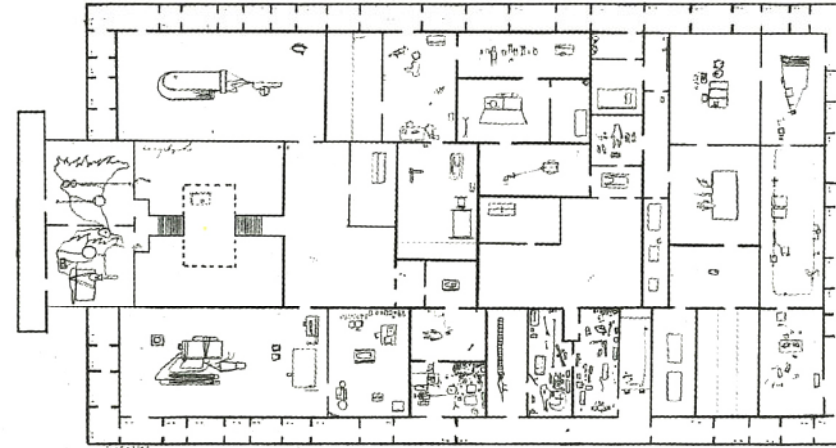
Zowel de bestaande te verbouwen woning, als de nieuwbouw zijn opgebouwd met een centrum waar de belangrijkste leefruimtes zich bevinden. Daarrond zijn de kamers en service-zones aaneengeschakeld.

Collectieve ruimtes worden per woning op frisse wijze geüniformeerd, terwijl bij private kamers de voorkeur gegeven wordt aan een persoonlijke toets. Daarnaast is een doordachte planopbouw van groot belang. Door de kamer intelligent te zoneren, en de bewoner mee de inrichting te laten bepalen, kan de bewoner het woongefoel blijven ervaren dat hij vroeger ervaren heeft. Hierdoor beschikt hij niet alleen over 'huiselijkheid', maar tevens over vrijheid, genot, herinneringen en een veilige en comfortabele uitvalbasis om de wereld te verkennen.

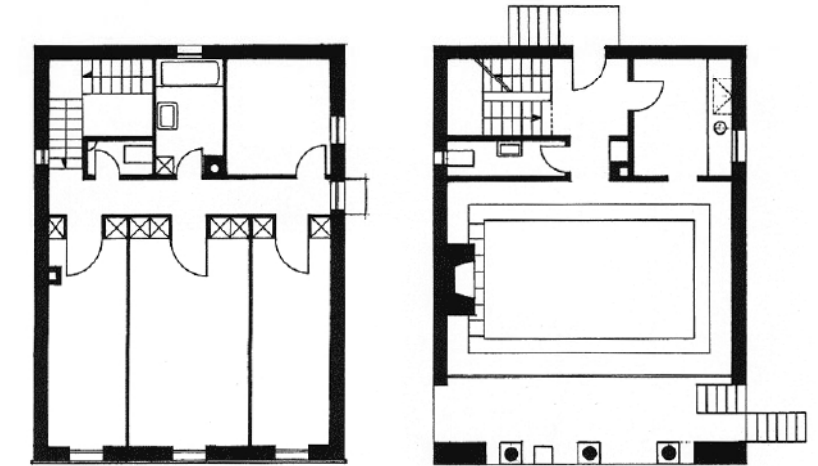
Een woonzorgcentrum is eveneens een goed geoliede machine die zijn bewoners begeleidt en verzorgt. De architectuur van het gebouw kan in sterke mate bijdragen tot het vervullen van deze taak.

- Een heldere planopbouw en een helder circulatiepatroon zijn van vitaal belang. Zij nodigen de bewoner uit om het gebouw te verkennen. Daarnaast laten zij 'interventies' vlot en gecoördineerd verlopen.
- Ritme, materiaalgebruik, symmetrie, schaalopbouw, licht en uitzicht beïnvloeden lichaam en geest. Goede architectuur straalt dan ook een zen-gevoel uit dat rustgevend en concentrerend werkt. Wij wensen dan ook te werken met harmonische verhoudingen, natuurlijke materialen, gekadreeerde zichten, royale gangen,...

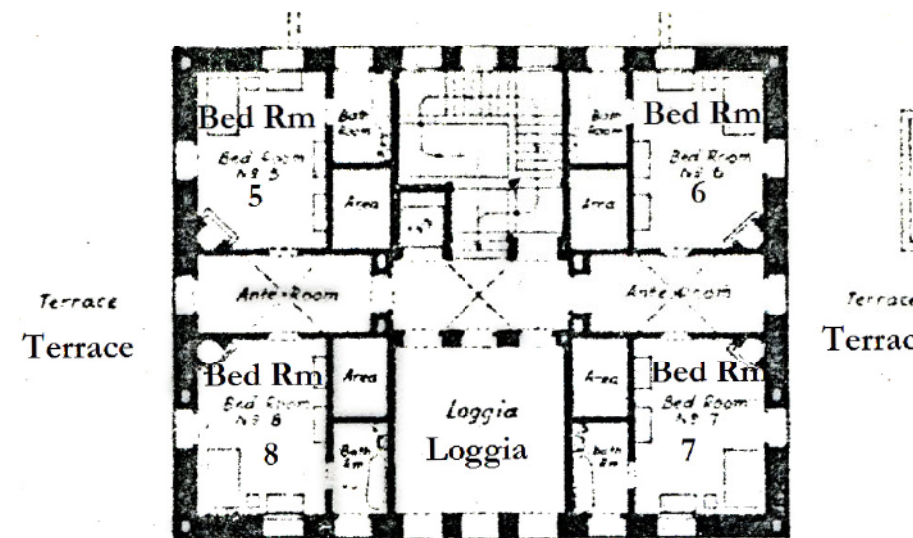
Het ontwerpteam gelooft in het actieve evenwicht tussen humane warme zorg, de pragmatische woonomgeving en een innovatieve woonbuurt met het oog op vermaatschappelijking van de zorg. In ons project zijn empathie, zintuigelijke prikkels en kristallisatie van dagdagelijkse processen de belangrijkste uitgangspunten.

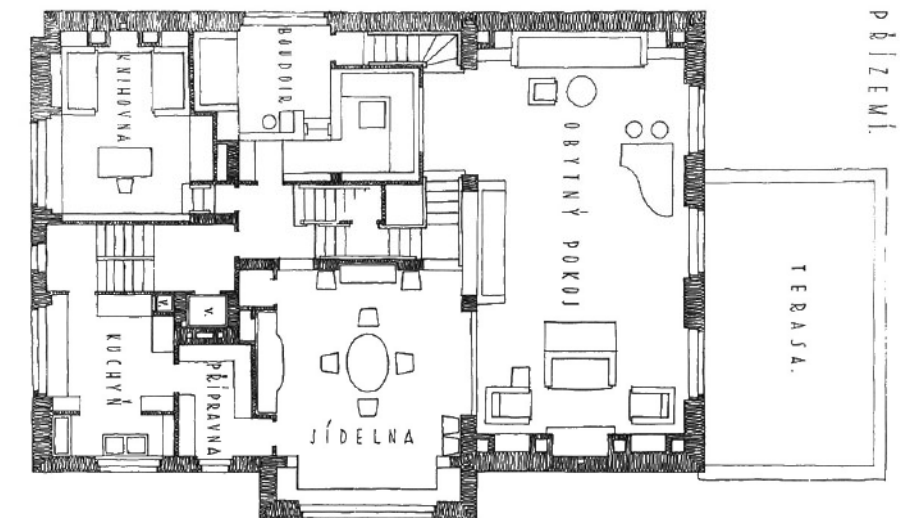
Plattegrond voor Zelfportret als gebouw Mark Manders, 2002

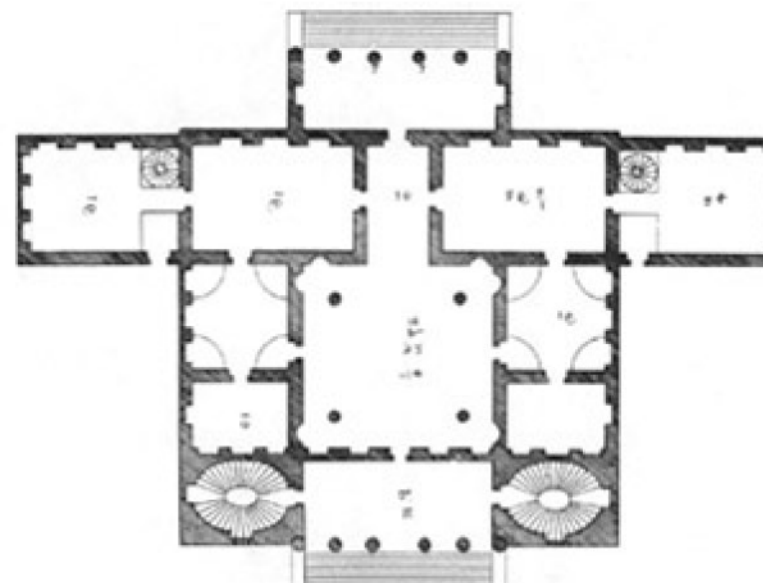
Haus kuehnis Peter Märkli, 1982

Edwin Lutyens Kashmir House

Villa Mullers Adolf Loos, 1928

Villa Cornaro Andrea Palladio, 1553

Wittgenstein House Ludwig Wittgenstein and Paul Englemann, 1926

BUITENWERELD

Een belangrijk uitgangspunt is om beide woningen op meer dan één plek te verknopen met de omgeving(tuin).

Bij de bestaande woning vinden we in de oksel van het terras een overdekte zithoek met uitzicht op de tuin. Een royale bakstenen sokkel omkadert de nieuwbouw en functioneert als een op maat ontworpen tuinmeubel. De inpandige terrassen aan de nieuwbouw en de patio staan in rechtstreeks contact met de buitenruimte. Een vijfde aanknopingspunt vinden we terug in de kamers van de bewoners. Door de raamnissen in te vullen als zitbank, zorgen we voor een maximaal kwalitatief contact met de groene ruimte rondom.

De bestaande woning krijgt door enkele verfijnde toevoegingen een unieke en eigentijdse identiteit. Nieuwe raamopeningen integreren zich op een subtiële wijze in het bestaande geheel. Waarbij enkel de contrasterende kleur met het bestaande buitenschrijnwerk zijn toevoeging verradert. Zo ontstaat een nieuwe signatuur voor de bestaande woning.

In zijn verschijningsvorm zoekt de nieuwe structuur aansluiting bij het boslandschap alsook bij het herenhuis op het naburige perceel. Het ontwerp is geen kopie van de dokterswoning, maar werkt als puntspiegeling met het landhuis op het naastliggende perceel. Een architectuur met een plint, een midden en een kroon zorgt voor een zekere allure.

De vertrouwde vormtaal van de woning gaat hand in hand met 'inclusie'. Het huis wordt vrij vertaald als een royaal opgezet woonhuis in een natuurlijke omgeving, een landhuis.

De dakvorm en uitgesproken dakrand fungeren als beschermende cocoon waarbinnen zich het dagelijkse leven afspeelt. Ze begrenzen het nieuwe volume en bepalen mee het statuut van het 'landhuis'.

De beeldkwaliteit berust in een beperkt materialenpalet. Er is bewust gekozen geen scherpe connectie in materialiteit te gebruiken bij beide woningen. Niettegenstaande het kleurenpalet een subtiële knipoog is naar de eenheid van beide componenten. Het uitwisselen van variatie tussen beide woningen verrijkt de beleving, de ervaring en versterkt de middelen om de bewoners en hun gasten te prikkelen.

Hierdoor krijgt elk gebouw op het perceel zijn eigen typologische karakter, los van de waarde van het bestaande patrimonium. Hoewel het geheel rust herbergt, is het alsof elk afzonderlijk deel zich als fragment manifesteert, gelinkt aan een sterk ruimtelijk concept.

Haus Peter Märkli Peter Märkli, 1982

Woonhuis en bureau Jan de Jong, 1967

Knips House Josef Hoffmann, 1904

Mas Camargues (Cévennes), 15e eeuw

Jozef Frank Wohnhaus Hugo Bunzi, 1914

Landhuis Kortrijk Robbrecht & Daem, 1982

4. BASISPLAN

VERBOUWING BESTAANDE DOKTERSWONING

DOMEIN

De bestaande dokterswoning uit de jaren '50, heeft door zijn schaal en teruggesprongen ligging ten opzichte van de dorpsbaan, een zekere waardigheid. Hiermee onderscheidt de woning zich van het merendeel van de omliggende bebouwing die bestaat uit eerder kleinschalige woningen of appartementen gelegen aan de straatkant. De woning en voortuin zijn duidelijk geïnspireerd op het naastgelegen herenhuis, maar zijn veel soberder in hun uitwerking. Door deze allure en het voormalig gebruik als dokterskabinet, is de woning voor de bewoners van Zaffelare een mentaal ankerpunt in het dorp.

Na decennialang dienst te doen als woning en dokterspraktijk krijgt het gebouw een nieuwe invulling. We zien parallellen tussen de oude en nieuwe functie en grijpen deze aan om het gebruik en karakter van de woning zoveel mogelijk te behouden. Aan de straatzijde blijft de verschijningsvorm van de woning grotendeels bewaard. De later toegevoegde garage wordt afgebroken zodat er opnieuw een toegang tot de tuin ontstaat voorzien van een houten poortje.

HOF

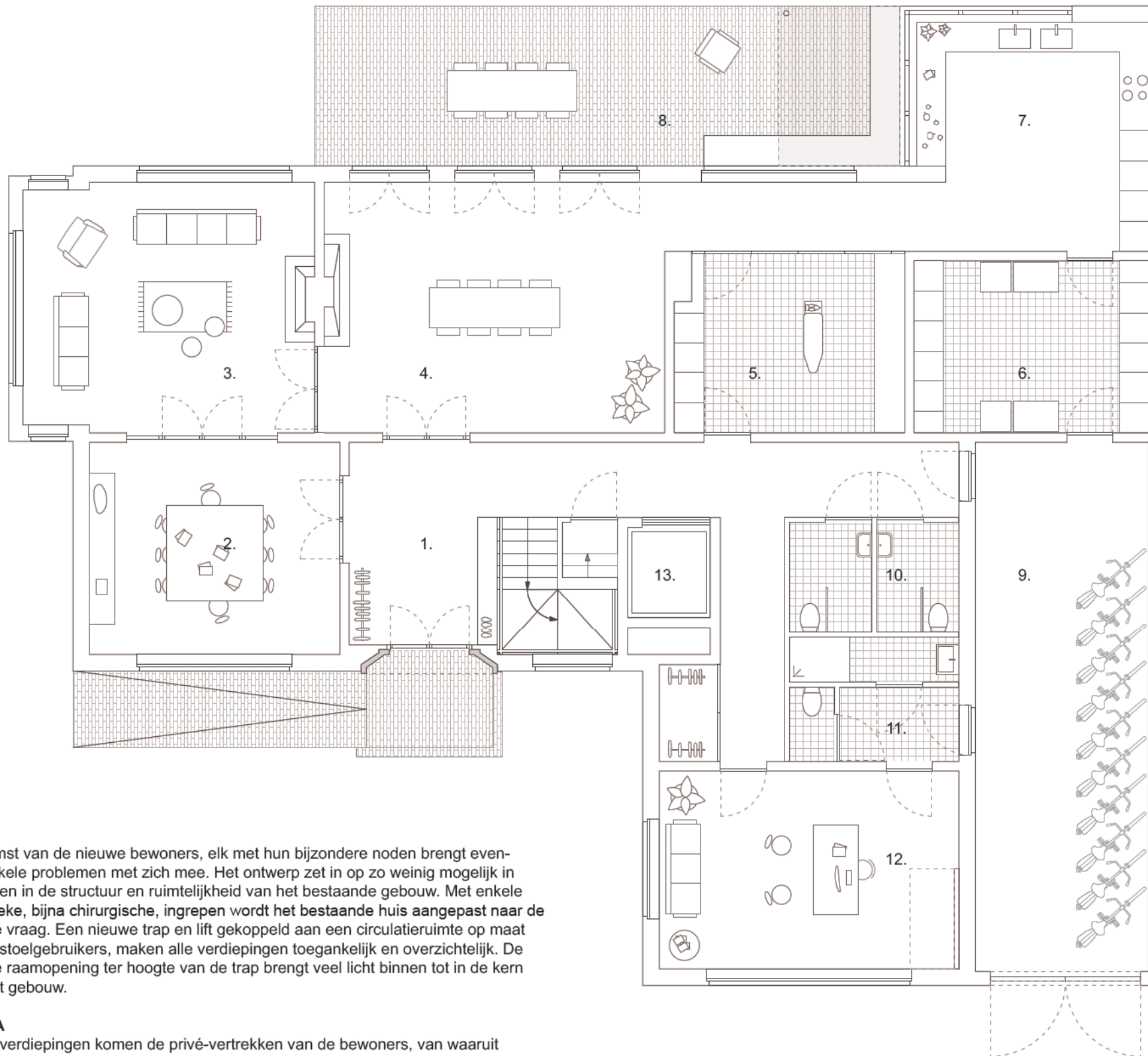
De woning wordt betreden via de geprononceerde voordeur. Vanuit de inkomhal krijgt men een overzicht over de woning en een eerste doorzicht naar de achterliggende tuin. Deze ruimte doet dienst als een schakelruimte tussen binnen en buiten, tussen leef- en slaapvertrekken, tussen de woning van de bewoners en de vertrekken van de medewerkers.

Op het gelijkvloers blijven de leefruimtes met zicht op de tuin, grotendeels hoe ze waren. De eet-, leef- en ontspanningsruimte worden aan elkaar gekoppeld maar blijven onderling afsluitbaar door middel van dubbele deuren. Vanuit de leefruimtes hebben de bewoners langs alle zijdes een zicht op het komen en gaan in het huis en de tuin. De keuken wordt vooruitgeschoven en wordt een volwaardige leefkeuken. In de oksel tussen de keuken en leefruimtes voorzien we een terras met een intieme overdekte zithoek. Aan de voorzijde wordt het dokterskabinet omgevormd tot de werkruimte voor de medewerkers, met eigen sanitair en een afzonderlijke ingang. Door de voorname positie aan de oprit en voordeur, heeft het voormalige dokterskabinet een zekere onthaal- en controle-functie. De verharde strook naast de woning wordt aansluitend ingezet als functionele corridor om fietsenstalling, dienstingang en allerlei berging in op te nemen.

House D Philippe Vander Maren

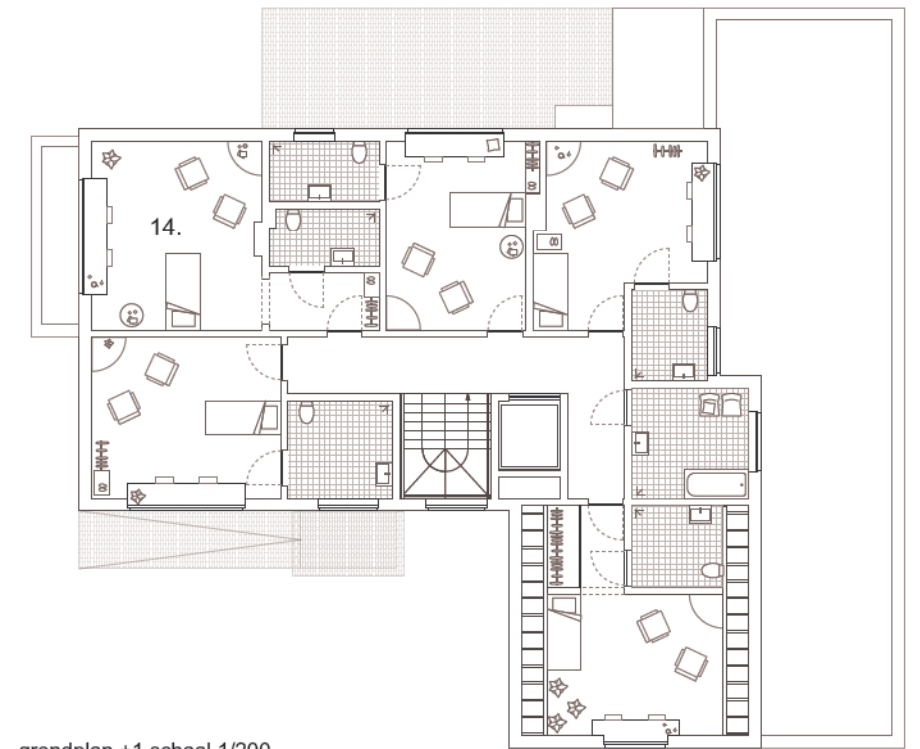

De komst van de nieuwe bewoners, elk met hun bijzondere noden brengt evenwel enkele problemen met zich mee. Het ontwerp zet in op zo weinig mogelijk in te grijpen in de structuur en ruimtelijkheid van het bestaande gebouw. Met enkele specifieke, bijna chirurgische, ingrepen wordt het bestaande huis aangepast naar de nieuwe vraag. Een nieuwe trap en lift gekoppeld aan een circulatieruimte op maat van rolstoelgebruikers, maken alle verdiepingen toegankelijk en overzichtelijk. De nieuwe raamopening ter hoogte van de trap brengt veel licht binnen tot in de kern van het gebouw.

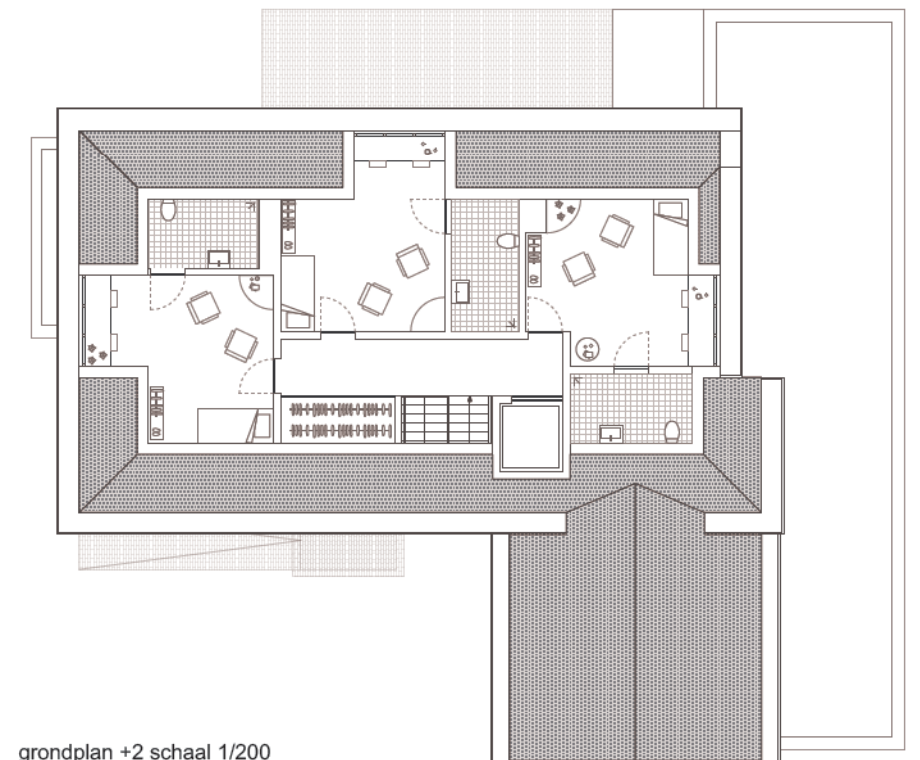
CELLA

Op de verdiepingen komen de privé-vertrekken van de bewoners, van waaruit men met de nodige geborgenheid kan genieten van het uitzicht naar de tuin en de rest van het dorp. De eerste verdieping biedt plaats aan vijf kamers met elk hun eigen badkamer, en de gemeenschappelijke badkamer met hooglaagbad. Aan de bestaande ruimte-indeling worden slechts minimale aanpassingen gedaan. De zolderverdieping wordt omgebouwd tot een volwaardige verdieping om plaats te kunnen bieden aan het gevraagde aantal bewoners. Het dak wordt aangepast en voorzien van drie dakkapellen om voldoende ruimte en licht binnen te brengen. Het nieuwe dak is geen exacte kopie maar sluit door zijn vormtaal en uitwerking aan bij de dokterswoning. De bestaande schouwen blijven behouden en worden aangevuld met een derde schouw waarin de liftkoker wordt ondergebracht.

1. gemeenschappelijke inkom	8. terras aan tuinkant
2. ontmoetingsruimte	9. fietsenberging
3. leefkamer	10. toiletten
4. eetkamer	11. sanitair medewerker
5. strijkkamer	12. medewerkerslokaal
6. afvalbeheer	13. circulatie
7. keuken	14. slaapkamers op verdiepingen

grondplan +1 schaal 1/200

grondplan +2 schaal 1/200

achtergevel schaal 1/200

voorgevel schaal 1/200

Dit project is een kans om het bestaande gebouw op te krikken naar hedendaagse norm. Om de buitenschil volledig te isoleren wordt de gevelsteen afgebroken. De stenen worden ter plaatse gereinigd en herbruikt om de nieuwe façade op te trekken. De façade wordt afgewerkt met een dunne laag kalei die het gebouw een uniforme uitstraling geeft en kleine onvolmaakheden wegwerkt, maar waar toch de oude steen nog zichtbaar door blijft.

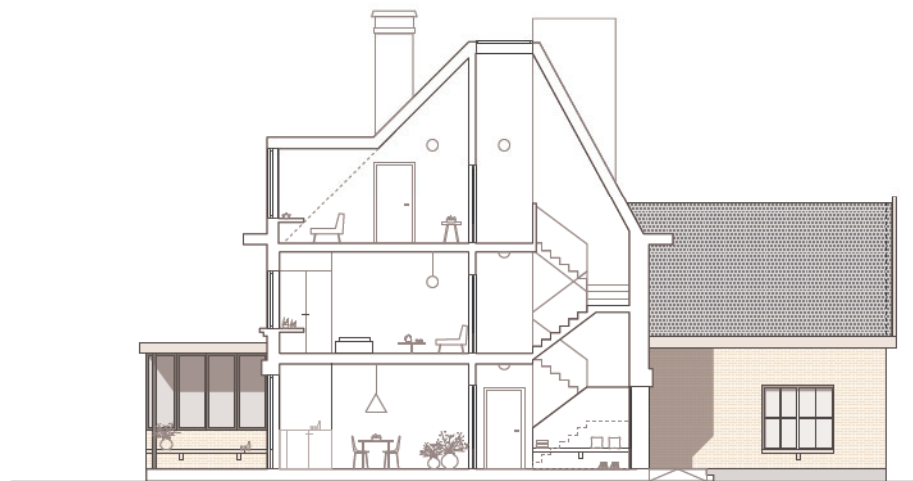
De ramen en deuren dienen volledig te worden vervangen. De bestaande raamopeningen krijgen een schrijnwerk naar bestaand model, maar de nieuwe openingen voorzien we met schrijnwerk dat contrasteert in profilering en kleur. Andere gevelelementen zoals de vensterbanken, dakoversteken en deuroplijstingen krijgen een sobere hedendaagse vertaling van het bestaande.

Woning Gent ECTV, 2010 (Bestaande woning)

Woning Gent ECTV, 2010 (Buitenspouwblad werd vervangen na plaatsing isolatie)

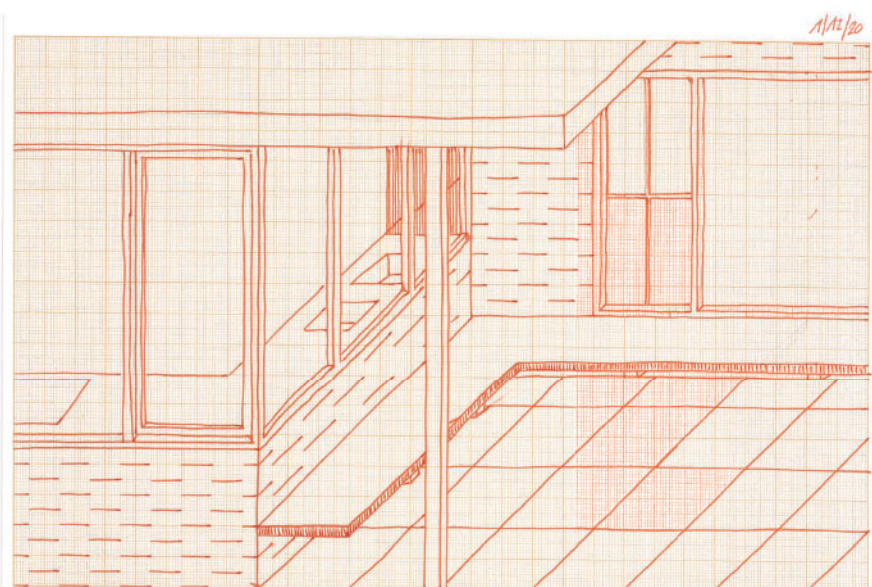
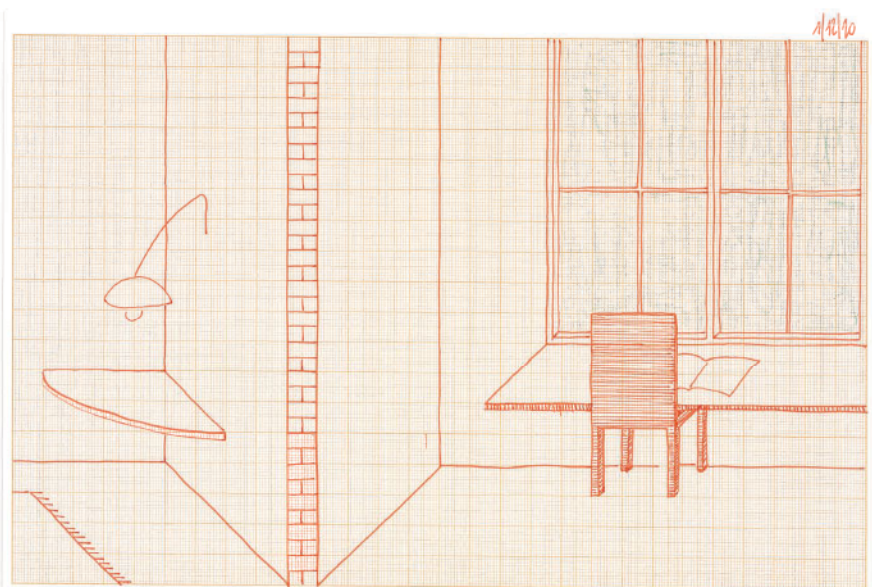
snede schaal 1/200

Demoen Daemers Dial Architects, 2001

FH2.0 Multi-Family House Wim Goes, 2018

House for an artist Caruso St John, 2013

Nikolaas Demoen

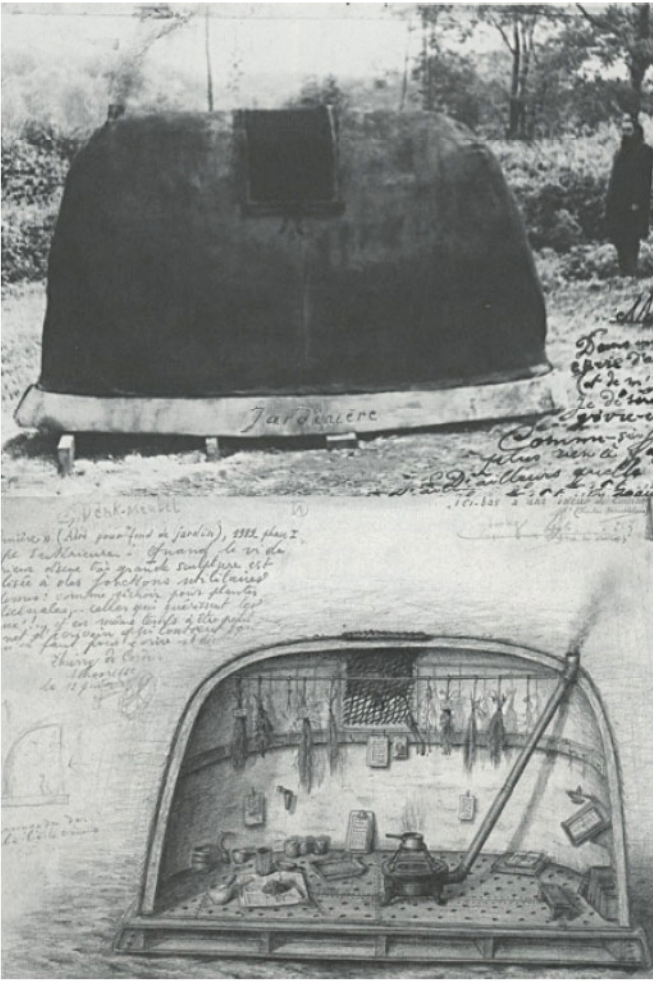
HET NIEUWE LANDHUIS

Het ontwerp voor de nieuwbouw omvat een vrij groot programma van eisen. Om de impact van ons gebouw zo minimaal te houden beginnen we met het ontwerpen van de fundering en het stapelen van de drie woningen tot één compact geheel. Door het gebruik van funderingspalen, kunnen we de structurele betonplaat laten rusten op de bosgrond. De betonplaat vormt de basis voor de drie woningen. Ze draagt en stuurt het ontwerpproces van de nieuwbouw. Niet alleen vormt ze de basis voor de woning, ze zorgt ook mede met het dak en de grote ramen voor de identiteit van het landhuis.

Het volume wordt omkaderd door een bakstenen sokkel met een zekere grandeur. Deze functioneert als rondgang of een zitbank op maat van de bewoners. De onderlegger van ons gebouw dirigeert de gradaties van toegankelijkheid. De belangrijkste toegang is de gemeenschappelijke inkom van de drie woningen en bevindt zich aan de noordzijde van het gebouw en wordt geaccentueerd met een betonluifel boven de deur. Via een subtiele glooiing in het perceel worden bezoekers van de straat naar de inkom begeleid. Via interne circulatie (trap/lift) kunnen we de voordeuren van de verschillende woningen betreden, elk met hun eigen vormgeving, textuur en kleur. De verschillende voordeuren zorgen voor graduele overgang van het semi-publieke leven naar de intimiteit van de woningen en maken de woningen herkenbaar.

Sommige functies worden gedeeld met de verschillende woonentiteiten en bij momenten opengesteld voor de buurt. Deze bevinden zich buiten de voordeur van de eigen woning. De ontmoetingsruimte vinden we terug op het gelijkvloers. De ingang van de ontmoetingsruimte bevindt zich aan dezelfde gevel als de voordeur. Net zoals de voordeur wordt deze ingang geaccentueerd, maar krijgt door de teruggetrokken betonbalk een ander statuut. De bewoners kunnen hier samen werken, bloemen verpotten of gasten ontvangen. Andere functies die de drie woningen delen zijn de keuken op het gelijkvloers, de kamer van de medewerker op de verdiepingen en de wellness in het dak. De wellness krijgt een unieke plek bovenop het dak en grenst aan de ruime patio. Met uitzicht op de kruin van de bomen en de daktuin kunnen de bewoners en hun eventuele gasten er genieten van een deugddoend bad.

Niet alleen de sokkel omkadert het volume, ook de uitgesproken dakrand zorgt voor een zeker allure van de woning. Beiden zorgen ze voor de vertrouwde identiteit van het landhuis. De vorm van het dak laat ons toe om de derde woning er in onder te brengen volgens dezelfde planopbouw als de twee onderliggende woningen.

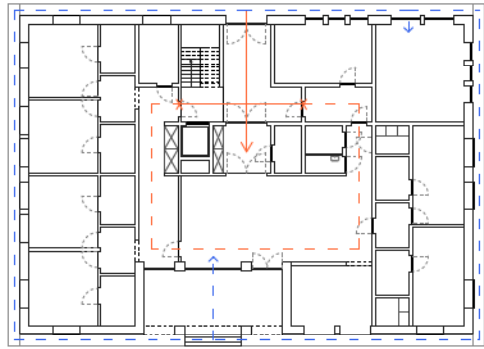

Thierry De Cordier

Nikolaas Demoen

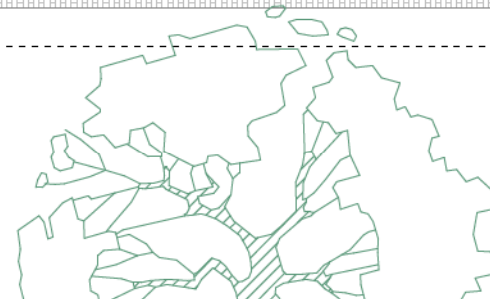
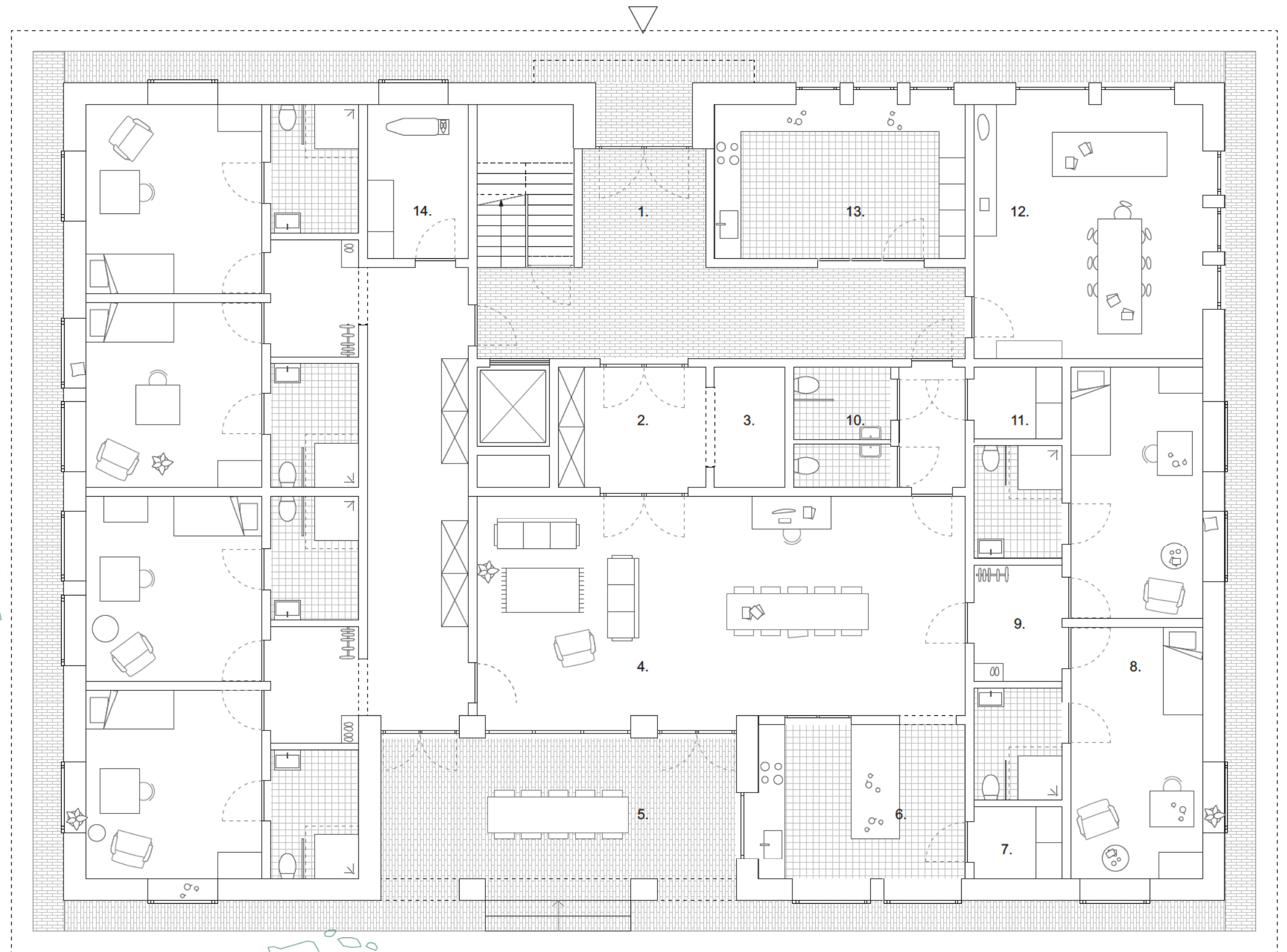
De gang die ons naar de aaneenschakeling van kamers leidt, kan gelezen worden zoals een pandgang in een klooster. In de woningen vervaagt de eenduidigheid van de pandgang en wordt deze naar een minimum herleid van zodra we de leefruimte binnenkomen. Hier komen circulatie en cesuur samen. De kamers omsluiten als het ware de collectieve ruimtes.

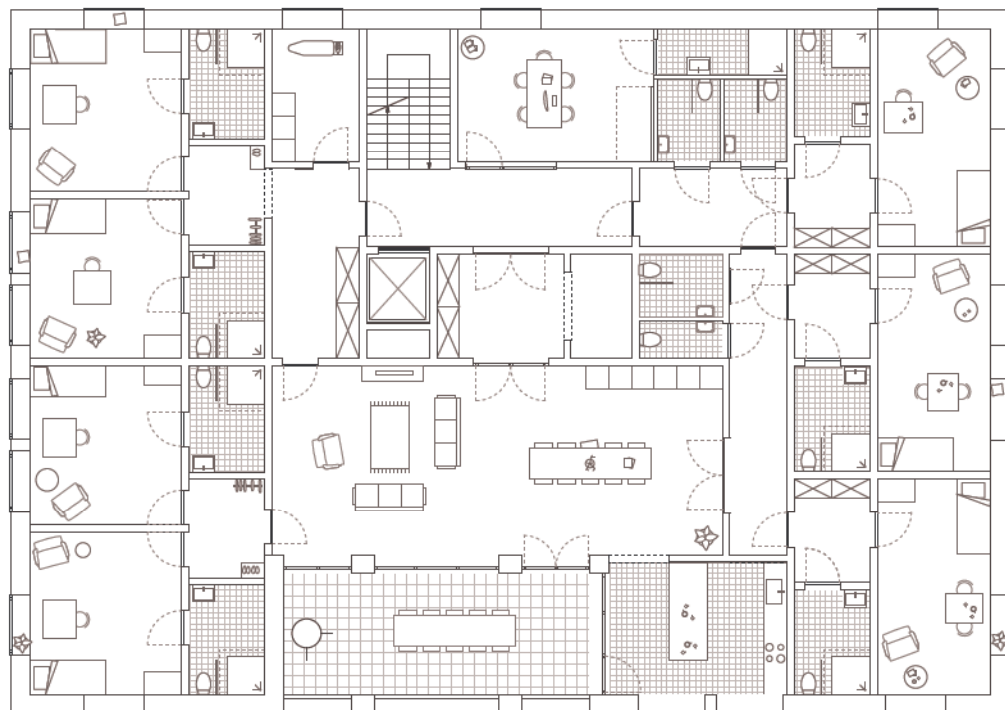
circulatie schema

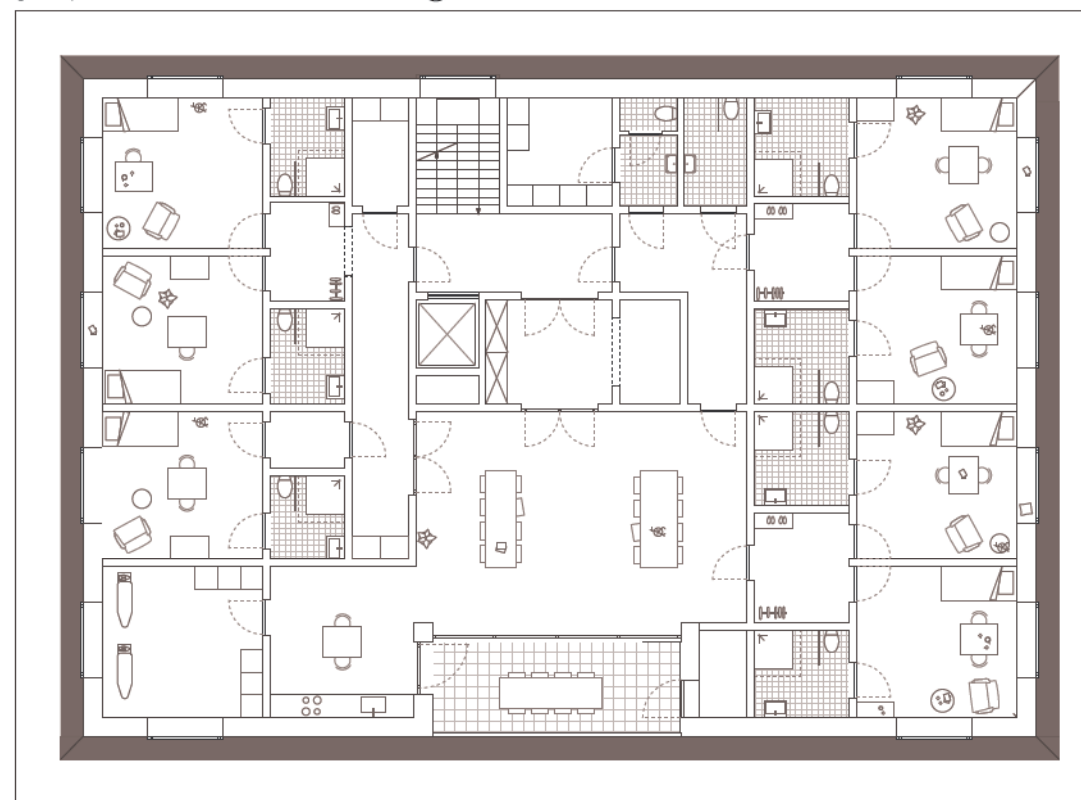
1. gemeenschappelijke inkom
2. inkom woning + vestiaire
3. berging
4. leefruimte
5. inpandig terras
6. keuken
7. berging
8. kamer + sanitair
9. inkom kamer
10. toiletten
11. berging
12. ontmoetingsruimte
13. gemeenschappelijke keuken
14. strijkkamer
- (15. fietsenberging en afvalbeheer zie inplanting)

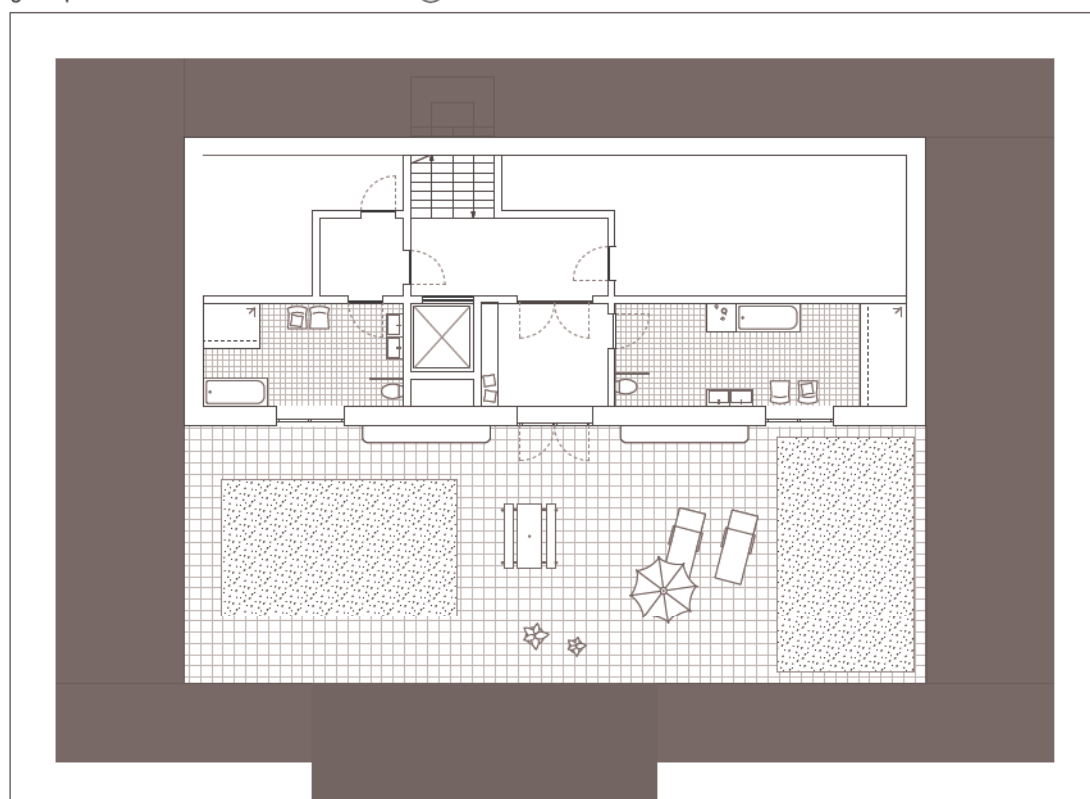
grondplan +1 schaal 1/200

grondplan +2 schaal 1/200

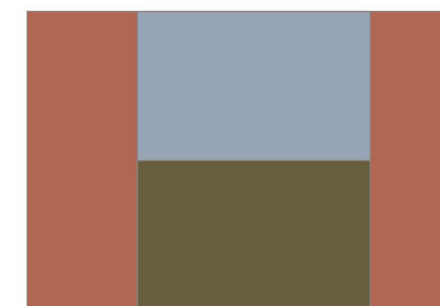

grondplan +3 schaal 1/200

Elke woning is gekoppeld aan een buitenruimte gericht naar de tuin. Het inpandig terras is groot genoeg om samen aan een grote tafel te eten of in kleinere groepen te vertoeven. Ze is bereikbaar vanuit de leefruimtes.

De leefruimte heeft een bepaalde ambiguïteit: ze hoort enerzijds bij de woning waar zich alle collectieve gebeurtenissen afspelen en anderzijds werkt ze als verlengstuk van de buitenruimte, het inpandig terras. De leefruimte is centraal gelegen in de woning waardoor ze uitnodigt voor ontmoeting en beleving. Het is een semi-private ruimte. Zij is de verwijding van de private atmosfeer, het hof (Van der laan).

cella - rood
hof - groen
domein - blauw

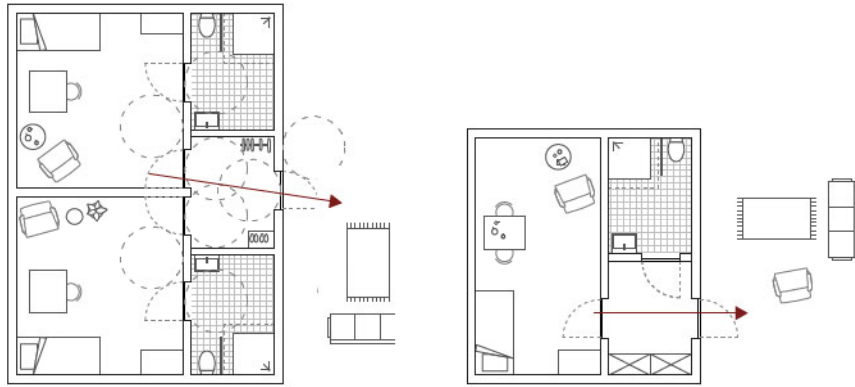
KAMER

De bedrijvigheid en amicaliteit van de dagbesteding en vrije tijd bieden een gezond tegengewicht voor de rustige en intieme sfeer van de eigen kamer, de cella. De eigen kamer is de meest individuele ruimte van de woning, intiem en persoonlijk. Hier herbergen ze hun grootste vrijheid, genot en herinneringen. De ruimte fungeert als comfortabele uitvalsbasis voor de bewoner. Elke kamer heeft zijn eigen badkamer.

Om de intimiteit te versterken hebben we in iedere kamer een raamnis ontworpen, waarin de bewoners zich kunnen nestelen, waaruit ze 'de va-et-vient' van de omgeving kunnen gadeslaan en waarop ze hun persoonlijke prullaria kunnen etaleren. Grote ramen zorgen voor een voortdurende veranderingen van de private atmosfeer: bij het openen/sluiten van de ramen evolueert de zitnis van veilige cocoon tot semi-privaat terras.

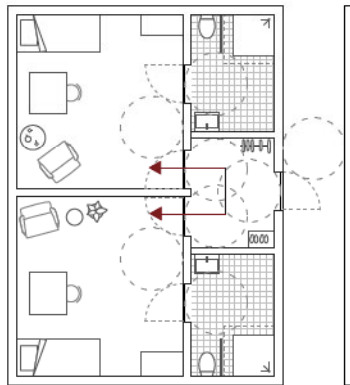
KAMERTYPOLOGIE

In de verschillende woningen is een breed scala aan kamers te vinden met een verschillende graad van 'nabijheid'. Het grootste verschil ligt in de overgangen van toegeëigende binnenzones. Sommige kamers delen een nis met hun buur, andere kamers zijn rechtstreeks bereikbaar vanuit de leefruimte en andere zitten dan weer op het einde van de gang.

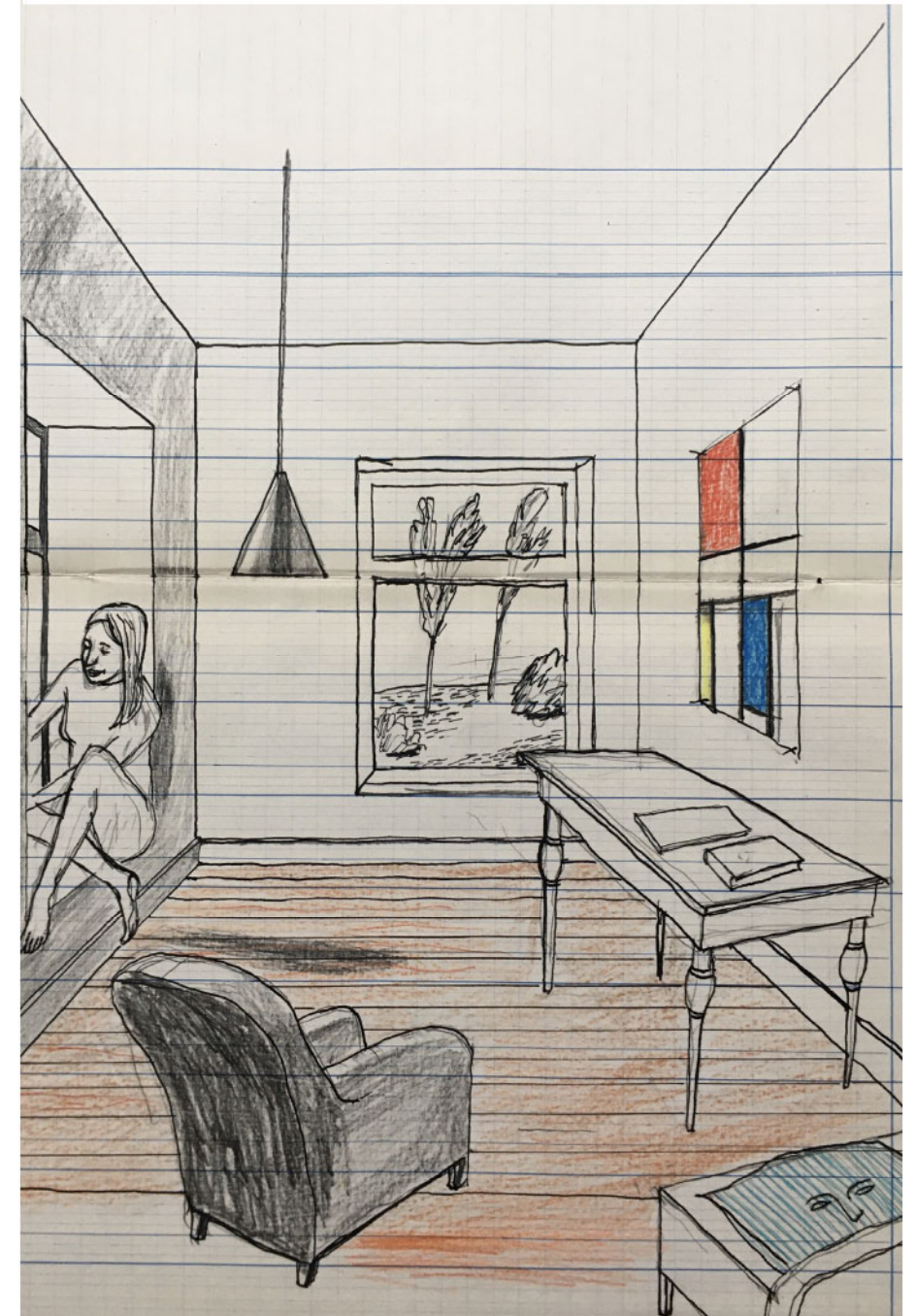
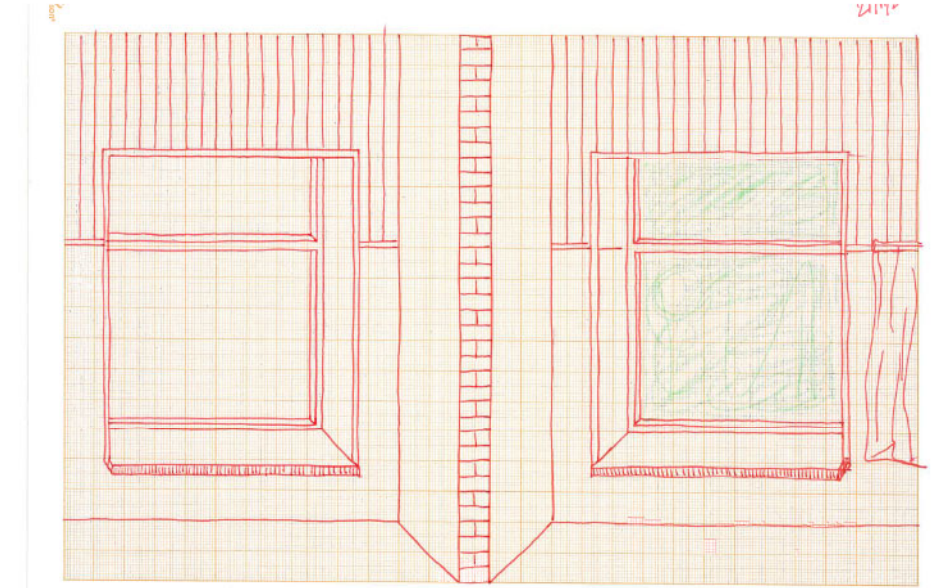
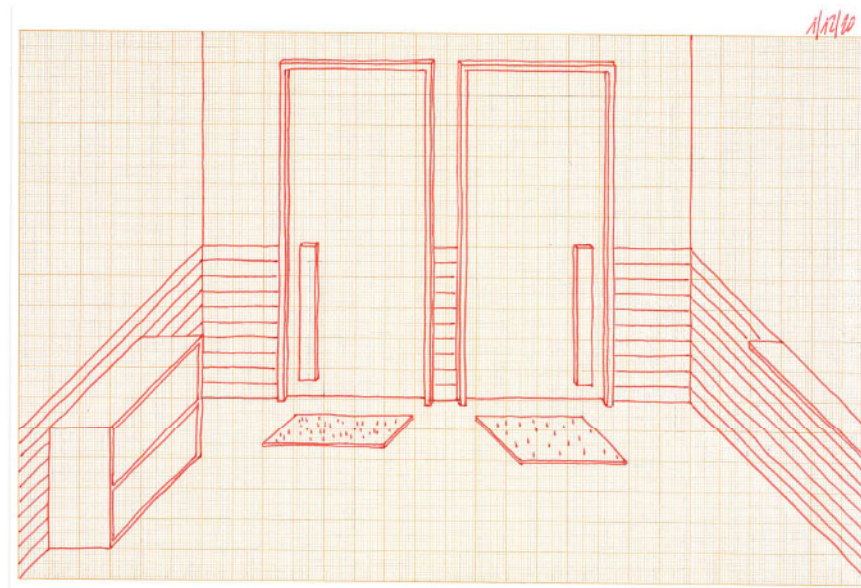
Bij Bart 37jaar en Maarten 52jaar is het iedere dag 'de zoete inval'. Ze wonen dicht bij de leefruimte en houden van veel sociaal contact.

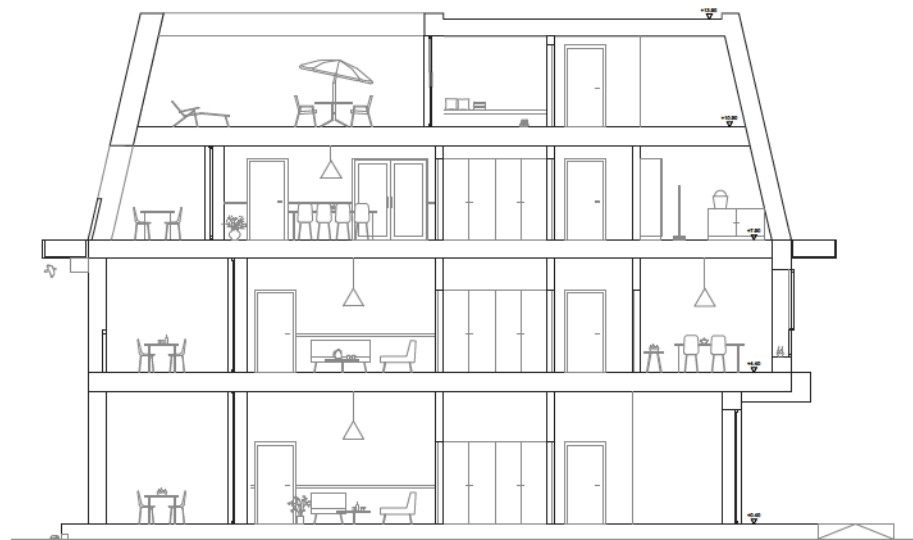
Gilles 45jaar is bij iedere bijeenkomst aanwezig maar heeft af en toe nood aan zijn privacy.

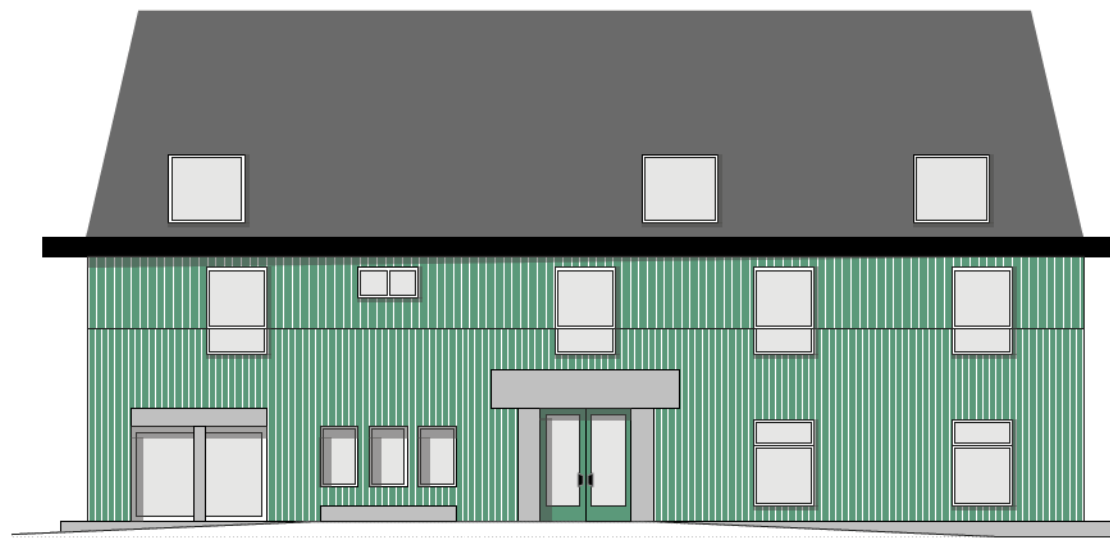
Eleonore 23jaar en Ulrike 48jaar zijn beste vriendinnen. Ze delen samen een inkom en lopen om de haverklap bij elkaar binnen.

Sien 67jaar woont op het einde van de gang. Ze houdt van rust en leest graag een goed boek.

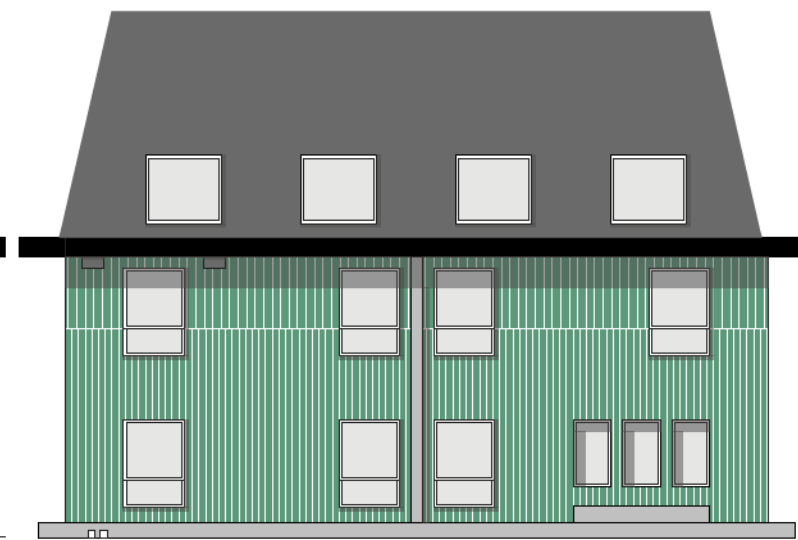

snede schaal 1/200

voorgevel schaal 1/200

zijgevel schaal 1/200

Garden Pavillion Christ en Gantenbein, 2012

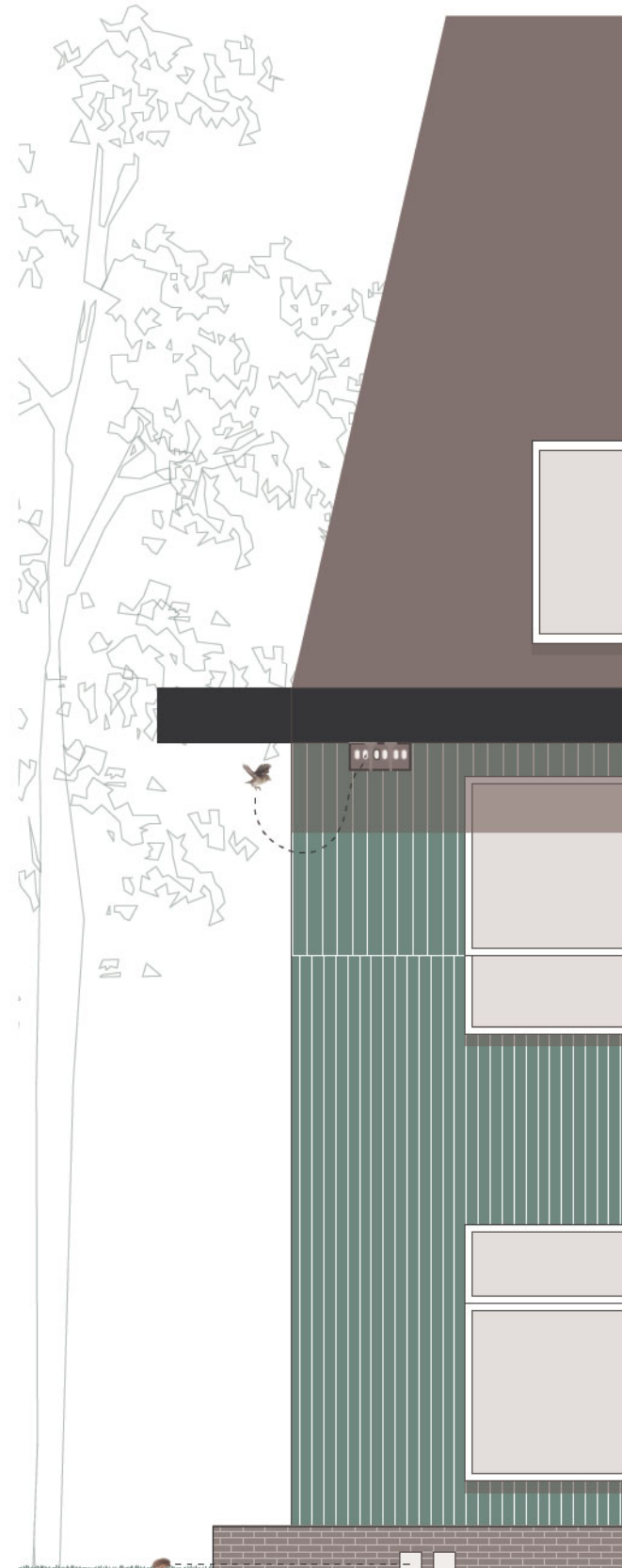
Boathouse Asplund

Fisher House Louis Kahn

St Peters kerk Sigurd Lewerentz, 1963

achtergevel schaal 1/200

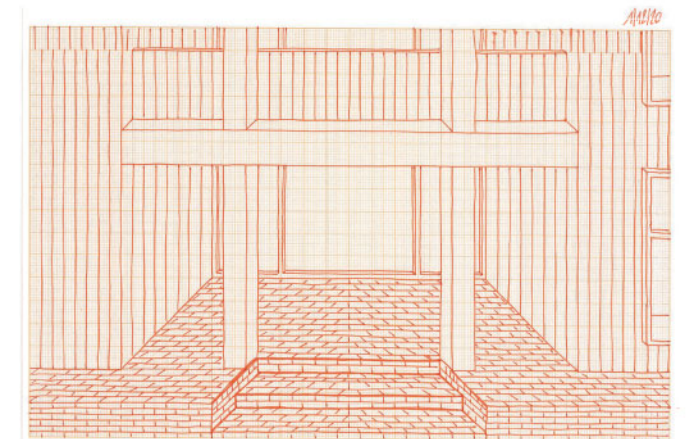
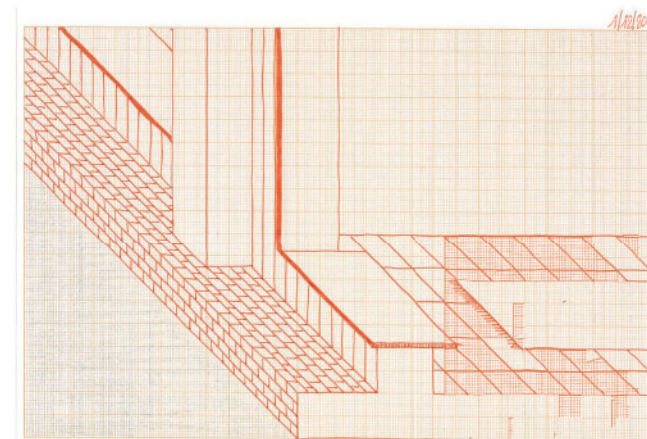
MATERIALITEIT

De **dakvorm** wordt bekleed met zwarte roofing. Ze fungeert als een beschermende cocoon voor de bewoners waarbinnen/-onder zich het dagelijkse leven afspeelt. Onder de dakrand kasten waarin volgens kunnen broeden.

Het **midden** wordt bekleed met groen houten planken. Dit heeft het landhuis een hedendaagse uitstraling.

Rondom de woning wordt de betonplaat bekleed met bakstenen. Door de bakstenen van de **sokkel** door te trekken in de vloer van de gemeenschappelijke inkomhal, zorgen we voor een graduele overgang tussen publieke en semi-publieke ruimtes. De voordeuren op de verschillende niveaus zorgen dan weer voor een overgang tussen het semi-publieke leven en de intimiteit van de woningen. De sokkel krijgt een tweede functie door deze op maat te maken van een zitbank/ligplaats. Ze omkadert samen met de dakrand het volume. De sokkel dient als zitplek, maar evenzeer als plek waar egels zich kunnen nestelen. Hiervoor voorzien we af en toe een opening in de baksteen plint. Onder de sokkel voorzien we opslag ruimte om hout te stapelen, zodanig dat spinnen er hun web kunnen maken.

De grote ramen zijn een ingreep op menselijke schaal. Zij zorgen voor een kwalitatief contact van de bewoner met de groene omgeving.

5. KUNSTINTEGRATIE

Hoofdkussens voor Zaffelare, Nikolaas Demoen

Je legt je hoofd neer op het gezicht van het kussen. De kussens hebben vele gezichten die na elke wasbeurt wisselen van kamer en bewoner. Zo kunnen de bewoners uitkijken naar het volgende gezicht en verrast zijn op wie ze nu hun hoofd te rust kunnen leggen. Na een tijd beginnen ze de hoofden te herkennen, en zijn blij om iemand terug te zien.

Het hoofdkussen gaat terug op een editie die de kunstenaar maakte voor het S.M.A.K. Een van de zeven hoofdkussens van de editie reisde tot in Brazilië in de valies van Philippe Van Cauteren, directeur van het museum als cadeau voor een vriendin in Sao Paolo.

Het hoofdkussen is van nature iets nomadisch, maar maakt tegelijkertijd deel uit van het huis. Deze ambivalentie tussen heel intiem en heel normaal is tevens de essentie van goede zorg.

Albrecht Durer

6. TUINONTWERP

Met het landschappelijke concept wil het ontwerpteam de bossfeer centraal plaatsen. Deze sfeer bepaalt de identiteit van de volledige site. De nieuwbouw proteert ten volle van het groene, schaduwrijke karakter van het bestaande "echte" bos. Deze sfeer wordt in zekere mate doorgetrokken naar het bestaande gebouw aan de straat: door middel van aangepaste beplanting en specifieke vormtaal van de paden ontstaat een lange gelaagde bosrand met de tuin als open plek in het bos. De vijver situeert zich op het laagste punt van het perceel, als overgang tussen het bos en de open plek (tuin).

Het bestaande woonhuis aan de bosrand

Het bos begint aan Oosteinde met een mooi gelaagde bosrand die voelbaar is vanaf de straatkant en een aangepaste verharding. De karakteristieke beplanting van een bosrand, met enkele goed geplaatste hoogstammen, struiken en vaste planten deelt de voortuin op en creëert de overgang tussen publiek en privaat. De 4 parkeerplaatsen zijn ingekapseld in het groen en vlot toegankelijk vanaf de straat. De fietsenstalling naast de bestaande woning is eveneens vlot bereikbaar. De paden zijn waterdoorlatend en uitgevoerd in een gebonden halfverharding (Koers), de parkeerplaatsen zijn betonnen grasdallen.

De tuin als open plek in het bos

Vanaf de voordeur begint een pad in stapstenen (in mortelbed) die de bezoekers leidt naar het terras van de bestaande woning aan de tuinkant. Het slingert verder tussen de plantvakken, lichtjes hellend tot aan de vijver. De plantvakken zijn ingevuld met vaste planten, kruiden, bloeiend, geurend waarbij er steeds iets is te beleven voor de bewoners. Eventueel kunnen er moestuintjes worden ingericht om het echte groene vingers gevoel bij de bewoners te bekomen.

De vijver verbindt beide delen

Op het laagste punt van het perceel, op de overgang met het bos, is de vijver gesitueerd. De bestaande overgroeide en beschaduwde vijver maken we beleefbaar en divers zonder zijn waterbufferende functie te ondermijnen. Aan de hand van een houten vlonderconstructie dat zweeft boven de bosgrond, wordt de verbinding gemaakt met het bos en de nieuwe bebouwing met minimale impact op de ondergrond. Het pad baant zich een weg tusen de bomen, het ecosysteem op de bodem van het bos loopt er onderdoor. Op één plaats wordt een verbreding voorzien, als plaats om even te verpozen, uit te kijken over het bos, het water of ...

Het nieuwe landhuis in het bos

Gesitueerd in de afgebakende zone van het bos waar geen waardevolle bomen staan, wordt het nieuwe landhuis 43 cm boven het maaiveld aangelegd. Daardoor krijgen we een lange zittrede rondom de woning, uitgevoerd in baksteen die het mogelijk maakt het bos 360° te beleven. Een terras op het zuiden komt erop uit. Het vlonderpad maakt connectie met het terras op hoogte en is daardoor heel goed toegankelijk vanuit het bos. Vlak voor het terras staat 1 van de blikvangers van het woud: deze fantastische hoogstam beuk (Fagus sylvatica) creëert sfeer rondom het terras en zorgt voor verkoeling tijdens de zomermaanden. Het landhuis is toegankelijk vanaf de Kasselstraat: het ontwerp voorziet in een fietsenstalling en vier parkeerplaatsen (twee voor bezoekers en twee voor werknemers) dicht tegen de hoofdingang van het landhuis.

